Discussion Papers

Serie de dezbateri publice naționale

TATIANA LARIUŞIN,
Economist superior IDIS „Viitorul"

NOIEMBRIE
2014

DESPRE BARIERE ŞI STIMULENTE ÎN SCHIMBUL COMERCIAL DINTRE MOLDOVA ŞI TRANSNISTRIA ÎN CONDIȚIILE ZLSAC

IDIS VIITORUL

www.viitorul.org

Institutul pentru Dezvoltare şi Iniţiative Sociale (IDIS) „Viitorul"

DISCUSSION PAPERS
SERIE DE DEZBATERI PUBLICE NAȚIONALE

Tatiana Lariuşin

DESPRE BARIERE ŞI STIMULENTE ÎN SCHIMBUL COMERCIAL DINTRE MOLDOVA ŞI TRANSNISTRIA ÎN CONDIȚIILE ZLSAC

Noiembrie 2014

Opiniile exprimate aparțin autorilor. Administrația IDIS „Viitorul” și Consiliul Administrativ al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate în cadrul acestei publicații.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați direct Serviciul de Presă și Comunicare Publică al IDIS „Viitorul”. Persoana de contact: Diana Lungu - *diana.lungu@viitorul.org*

ADRESA DE CONTACT:
Chișinău, Iacob Hîncu 10/1, 2004, Republica Moldova
Telefon: (373-22) 21 09 32
Fax: (373-22) 24 57 14
www.viitorul.org

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestui Studiu trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Fotografie pagina 1: www.rotravel.info

Acest produs apare în cadrul proiectului „Stimularea măsurilor de consolidare a încrederii dintre Chișinău și Tiraspol”, cu susținerea Guvernului României și PNUD Moldova.

Cuprins

Rezumat 6

Particularitățile comerțului interior şi exterior al Moldovei şi Transnistriei 7

Probleme comune privind tranziția la standardele şi normele internaționale
în baza exemplului normelor şi standardelor fitosanitare 10

Eliminarea barierelor în calea comerțului dintre Republica Moldova şi Transnistria,
prin facilitarea comună a procedurilor comerciale 13

Concluzii şi recomandări 16

Anexe 17

Rezumat

Crearea unui spațiu economic comun este precedată de instituirea unei zone de liber schimb cu aplicarea unui tarif vamal comun. Moldova și Transnistria participă în proiecte regionale de integrare politică, instituționale și economice care au un vector opus. Fiecare dintre părți își reglementează relațiile sale în domeniile comerțului exterior și vamal în conformitate cu propria legislație. În același timp, Republica Moldova și Transnistria se caracterizează prin dimensiuni reduse ale pieței interne, factori fundamentali de producție limitați și insuficiența resurselor naturale. Aceste aspecte impun cerințe speciale cu privire la eficacitatea activității economice externe și determină, în mare măsură, caracterul general al dezvoltării economiilor de pe ambele maluri ale Nistrului.

Din 1 septembrie 2014 a intrat în vigoare Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și UE și Acordul privind instituirea unei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Aplicarea prevederilor părții economice a Acordului pentru Transnistria și Ucraina, este amînată pînă la 31 decembrie 2015.

Odată cu trecerea Moldovei la un nou regim comercial în cadrul ZLSAC, relațiile comerciale dintre cele două maluri vor suferi schimbări semnificative, deoarece, spre deosebire de companiile moldovenești, care vor avea acces nelimitat la piața UE, Transnistria, în cazul refuzului de a adera la ZLSAC, riscă să-și piardă o parte din exporturile și afacerile sale din cauza creșterii tarifelor.

Chișinăul propune Tiraspolului să fondeze relațiile sale cu UE în baza unui „spațiu economic comun". Administrația transnistreană este deocamdată dispus să discute doar opțiunile unei „liberalizări a relațiilor comerciale" și dorește să poarte negocieri separate cu Bruxelles-ul cu privire la un „statut special" în relațiile comerciale cu UE. Atît Chișinăul, cît și Tiraspolul vor trebui să evalueze nu numai noile oportunități, dar și riscurile crescute, pentru a determina „prețul problemei".

Toate aceste discuții au loc într-un context regional foarte dificil. Criza din Ucraina a generat ample consultări și diverse cercetări cu privire la scenariile de evoluție a situației și modalitățile de soluționare în condițiile unor integrări concurente în această parte a spațiului post-sovietic. O provocare regională crucială devine evitarea „rupturilor geopolitice" precum și crearea unei noi platforme de cooperare între Republica Moldova, Ucraina, UE și Federația Rusă.

Particularitățile comerțului interior şi exterior al Moldovei şi Transnistriei

Sistemele economice din R. Moldova și Transnistria sunt economii de tip deschis, cu o capacitate limitată a pieței interne (3567 mii și respectiv 506 mii de oameni), deficit de factori fundamentali de producție și puține resurse naturale. Toate acestea scot în prim-plan eficiența activității economice externe drept principalul factor al dezvoltării economice de pe ambele maluri ale Nistrului. Relațiile problematice dintre Chișinău și Tiraspol se reflectă asupra bunăstării economice a populației și atractivității investiționale a părților.

Transnistria se consideră „economie cu statut economic extern limitat" și își desfășoară activitatea sa economică externă prin intermediul instituțiilor relevante din Republica Moldova. Moldova consideră comerțul cu Transnistria drept unul interior, dar este nevoită să-i aplice măsurile inerente comerțului exterior.

Pentru Republica Moldova ZLSAC este o posibilitate reală de a-și moderniza instituțiile, îmbunătăți competitivitatea companiilor naționale și spori potențialul de export. Eficiența politicii de comerț exterior este determinată de nivelul de dezvoltare a mediului de afaceri, inovațiilor și managementului, precum și gradul de liberalizare a comerțului. În elaborarea principiilor de politică comercială, axată pe inovație, este crucial de a ține cont de rolul tot mai mare al barierelor netarifare, implicit al standardelor sanitare și fitosanitare și reglementările tehnice (în special atunci cînd intrăm pe piețele țărilor dezvoltate). (***Fig.1***)

Activitatea economică externă a Republicii Moldova se bazează pe respectarea principiilor și normelor general recunoscute ale dreptului internațional și a angajamentelor, care decurg din acordurile internaționale încheiate de Republica Moldova. Din 2001, Republica Moldova este membru al OMC și se conduce de regulile acestei organizații în politica sa comercială, fără a aplica restricții comerciale împotriva țărilor individuale în relațiile sale comerciale.

Fig.1 Bolul de spaghete: Cum statele din Europa de Sud-Est și CSI au liberalizat comerțul

Politica de stat în domeniul comerțului exterior este realizată prin reglementarea tarifar vamală (aplicarea tarifelor vamale pentru import) și reglementarea netarifară precum și prin introducerea, în modul stabilit, a taxelor excepționale (speciale, antidumping și de compensare). Statul asigură ca măsurile de protecție, restricțiile și interdicțiile, pe care le stabilește în domeniul activității comerciale externe, să fie pe deplin justificate de motivele, ce au condiționat aplicarea lor. Totodată, se acordă preponderență măsurilor de protecție, restricțiilor și interdicțiilor care cauzează prejudicii minime activității comerciale externe și nu contravin normelor internaționale.

Principalul instrument de realizare a politicii comerciale a Republicii Moldova este tariful vamal, în conformitate cu Legea Nr. 1380 din 20 noiembrie 1997, cu modificările ulterioare. Taxele vamale pentru import prevăzute în acest document au drept scop asigurarea condițiilor concurențiale egale sau chiar mai favorabile pentru producătorii de mărfuri autohtoni, precum și pentru a asigura venituri la bugetul de stat. Potrivit Ministerului Economiei al Republicii Moldova, media simplă a tarifului vamal este de 5,67%, iar media ponderată - 4,3%. Media simplă a taxelor vamale pentru produsele agricole este aproximativ de 12 %, iar pentru produsele industriale – 3 %.

Moldova este parte a sistemului generalizat de preferințe comerciale ale Uniunii Europene „GSP +", care prevede eliminarea taxelor vamale la marea majoritate a bunurilor exportate în țările UE. Din martie 2008, RM beneficiază de preferințe comerciale autonome suplimentare sub formă de cote tarifare la exportul mărfurilor în țările UE, pentru 13 categorii de produse agricole, inclusiv vin și produse vinicole, ouă, carne și produse din carne, cereale și zahăr pînă în 2012, cu o extindere ulterioară pentru încă trei ani, pînă în 2015 inclusiv. Acest lucru a permis Republicii Moldova să exporte, cu scutire de taxă, în țările Uniunii Europene pînă la 12.000 denumiri de mărfuri cu o creștere anuală a contingentelor tarifare. Camera de Licențiere din cadrul Ministerului Economiei al RM eliberează licențe pentru exportul mărfurilor fără taxe vamale în țările Uniunii Europene, începînd cu 1 noiembrie 2010. Agenții economici din Transnistria, care au înregistrare permanentă sau temporară în Republica Moldova, de asemenea beneficiază de preferințele acordate de Uniunea Europeană.

Contingentul de export fără taxe vamale pentru vinurile moldovenești a crescut în 2013 de la 1.8 la 2.4 milioane dal. Contingentele de export pentru grîu, orz și porumb vor crește anual cu 5 mii tone pentru ca, pînă în 2015, acestea să ajungă la 65 mii tone, 60 și 55 de mii tone respectiv. În prezent, RM exportă 5 din cele 13 grupe de mărfuri (alcool, orz, zahăr, grîu și porumb). Cotele pentru producția de origine animală nu au fost valorificate din cauza necorespunderii sistemului moldovenesc de confirmare a calității celui european.

Pe lîngă **preferințele comerciale autonome** acordate de Uniunea Europeană (500 milioane de oameni), în baza cărora Moldova poate exporta fără taxe vamale pînă la 12000 poziții, țara are un regim de comerț liber cu țările CSI (265 de milioane de oameni), Europa Centrală (25 milioane de oameni), Organizația cooperării economice a Mării Negre (321 milioane de oameni). Sunt purtate negocieri privind eliminarea restricțiilor existente în comerțul dintre Republica Moldova și Ucraina, precum și introducerea treptată a unui **regim de liber schimb între Republica Moldova și Uniunea Europeană**. După intrarea în vigoare a prezentului acord (1 septembrie 2014), va înceta să opereze regimul de preferințe autonome acordat de către UE pentru Moldova. Pentru Transnistria regimul preferințelor comerciale autonome a fost extins pentru încă un an.

Pentru **investitorii străini**, toate sectoarele economiei (cu excepția mass-media) sunt deschise, și ei beneficiază de drepturi egale cu rezidenții. Procedura de înregistrare a unei companii străine nu durează mai mult de 10 zile. Există posibilitatea de înregistrare urgentă conform regimului „ghișeului unic". Impozitele pot fi plătite prin intermediul internetului. Există o rețea dezvoltată de bănci și birouri de credit private.

Accizele și taxele sunt percepute în Republica Moldova, în conformitate cu Codul Fiscal Nr. 1163 din 24.04.1997, cu modificările ulterioare. Pe întreg teritoriul țării, accizele au rate uniforme, atît pentru produsele autohtone, cît și pentru cele importate. Aplicarea TVA se efectuează în conformitate cu principiul țării de destinație. Persoanele juridice și fizice, care importă mărfuri în scopuri de afaceri, plătesc TVA pînă la sau în momentul depunerii declarației vamale, adică, pînă la importul bunurilor pe teritoriul Republicii

Moldova. Cota TVA este uniformă, atît pentru bunurile produse pe teritoriul Republicii Moldova, precum și pentru importuri. În ceea ce privește mărfurile din Transnistria, Republica Moldova utilizează măsurile de control al prețurilor (TVA la import) pentru a ajusta prețurile interne.

Moldova aplică un **sistem de licențiere la importul și exportul** anumitor produse, care se aplică produselor, indiferent de țara de origine a mărfurilor, inclusiv la importurile din statele membre CSI. Procesul de licențiere este reglementat de Legea RM nr. 451-XV din 30 iulie 2001 "cu privire la licențierea unor genuri de activitate". Legislația Republicii Moldova nu prevede aplicarea cotelor în comerțul cu țările membre CSI.

Taxele ecologice. În 2003 în Legea RM nr. 1540 din 25 februarie 1998 privind plata pentru poluarea mediului a fost introdus un nou articol 11 „plata pentru importul mărfurilor, care în procesul utilizării cauzează poluarea mediului". În conformitate cu acest articol, aproximativ 180 de denumiri a mărfurilor conform Nomenclatorului mărfurilor (patru poziții tarifare) sunt subiectul unei plăți suplimentare în mărime de la 0,5 pînă la 3% din costul mărfii „pînă la sau în momentul controlului mărfurilor la posturile fiscale interne."

Republica Moldova nu aplică **taxe de export**. În dependență de situația de pe piața internă, pot fi impuse restricții la exportul sau importul anumitor categorii de mărfuri.

Regimul sanitar și fitosanitar din Republica Moldova instituit prin Legea RM nr. 228 din 23.09.2010 și un șir de alte acte normative, corespunde standardelor internaționale și nu depășește cadrul măsurilor generale ale politicii economice naționale și nu are nici un impact direct asupra circulației mărfurilor.

Probleme comune privind tranziția la standardele şi normele internaționale în baza exemplului normelor şi standardelor fitosanitare

Problemele de consolidare a potențialului comercial și promovarea eficienței comerțului exterior prin reducerea costurilor reglementărilor sanitare și fitosanitare sunt relevante pentru ambele maluri ale Nistrului.

În prezent, atît la nivel de conducere, cît și în rîndul antreprenorilor s-a format o înțelegere clară a faptului că în concurența internațională standardele și o infrastructură sanitară și fitosanitară dezvoltată joacă un rol extrem de important. În plus, consumatorii de pe ambele maluri acordă o atenție din ce în ce mai mare produselor, care corespund cerințelor de siguranță, calitate și durabilitate, deci acelor, care sunt produse în conformitate cu respectarea tuturor **standardelor internaționale**.

Standardele fitosanitare obligatorii sunt reglementate de **Acordul privind aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare** și **Acordul privind barierele tehnice în calea comerțului**, adoptate sub auspiciile OMC și UE. Aceste acorduri stabilesc normele internaționale, care permit reducerea impactului negativ a standardelor impuse asupra dezvoltării comerțului și evitarea creării de bariere suplimentare în activitatea de comerț exterior.

În documentele OMC și UE măsurile sanitare și fitosanitare sunt definite drept instrumente politice, care îndeplinesc următoarele sarcini:

(i) protecția oamenilor sau animalelor împotriva riscurilor de aditivi, substanțe contaminante, toxine sau organisme provocatoarea de boli;

(ii) protecția vieții sau sănătății oamenilor împotriva bolilor purtate de animale sau plante;

(iii) protecția animalelor sau plantelor împotriva paraziților, bolilor, organismelor purtătoare de boli sau a organismelor care provoacă boli; prevenirea sau limitarea altor pagube provocate de pătrunderea, instalarea sau răspîndirea dăunătorilor în țara importatoare.

Pe de altă parte, există o problemă reală privind restricțiile la export, provocată de incapacitatea producătorilor locali de a asigura conformitatea produselor exportate cu standardele obligatorii și benevole, stabilite de către țările importatoare. Implementarea standardelor internaționale și conformitatea cu normele de aplicare a acestora, permit minimalizarea impactului negativ al standardelor asupra comerțului.

Măsurile sanitare și fitosanitare sunt un domeniu specific de aplicare a barierelor tehnice. Există o serie de categorii distincte de riscuri pentru care există cerințe obligatorii de siguranță, care sunt stabilite și funcționează într-un mod special. Acestea sunt riscurile pentru animale și plante, care decurg din răspîndirea paraziților, bolilor, organismelor purtătoare de boli sau a organismelor care provoacă boli, riscurile pentru oameni sau animale legate de substanțele contaminante, toxine sau organisme provocatoarea de boli prezente în alimente, băuturi sau furaje ș.a. Necesitatea de a efectua procedura de determinare a prezenței sau absenței unor substanțe nocive sau patogene este esențială pentru asigurarea siguranței acestor produse. Această procedură este aproape întotdeauna efectuată de o terță parte, sub forma unei inspecții înainte de introducerea produselor pe piață, supraveghere a pieței sau regim de carantină. Împreună, ele sunt numite măsuri sanitare și fitosanitare[1].

[1] Măsurile sanitare și fitosanitare sunt cerințe și proceduri obligatorii elaborate în scopul de a proteja împotriva riscurilor decurgînd din

În cadrul Organizației mondiale a comerțului a fost adoptat un Acord special cu privire la aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare. Uniunea Europeană consolidează, de asemenea, eforturile membrilor săi pentru protecția Comunității împotriva introducerii și răspîndirii organismelor de carantină dăunătoare[2], acordînd o atenție sporită legislației în acest domeniu prin elaborarea unor directive relevante. În toate statele membre ale UE, acțiunile serviciilor fitosanitare și organizațiilor comerciale cu privire la adoptarea de măsuri de urgență împotriva organismelor de carantină dăunătoare sunt reglementate de deciziile Comisiei Europene. Odată cu intrarea în vigoare a Acordului privind ZLSAC, începînd cu 1 septembrie Chișinăul își asuma oficial angajamentul de armonizare a cadrului legal și instituțional, inclusiv în domeniul fitosanitar.

Numeroasele diferende internaționale cu privire la aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare, au contribuit la elaborarea de principii și norme comune pentru aplicarea lor în comerțul internațional, care au fost reflectate în **Acordul OMC privind aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare.** Acest acord definește drepturile membrilor de a impune restricții pentru a proteja viața și sănătatea oamenilor, animalelor și plantelor împotriva:

- riscurilor decurgînd din pătrunderea, instalarea sau răspîndirea paraziților, bolilor, organismelor purtătoare de boli sau a organismelor care provoacă boli;

- riscurilor de aditivi, substanțe contaminante, toxine sau organisme provocatoare de boli prezente în alimente, băuturi sau furaje;

- riscurilor provocate de boli purtate de animale, plante sau produse obținute din acestea, sau decurgînd din pătrunderea, instalarea sau răspîndirea paraziților;

- altor pagube provocate de pătrunderea, instalarea sau răspîndirea paraziților.

În același timp, acest Acord include prevederea de neaplicare a măsurilor sanitare și fitosanitare în calitate de barieră în calea comerțului internațional și de respectarea principiului națiunii celei mai favorizate.

Un element important al Acordului este prevederea, care impune justificarea științifică a restricțiilor impuse; toate restricțiile trebuie să se bazeze pe evaluarea nivelului de risc, care se determină pe baza unor metode argumentate științific, luînd în considerare potențialele efecte economice ale răspîndirii bolilor și a posibilelor căi alternative de prevenire a acestora.

Acordul prevede, de asemenea, respectarea principiului transparenței în aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare, care este exprimat în angajamentul membrilor de a oferi și publica toate informațiile relevante, precum și acordarea unui interval rezonabil de timp între publicarea reglementărilor sanitare și fitosanitare și intrarea lor în vigoare.

În Republica Moldova, autoritatea de stat cu competențe speciale în domeniul carantinei fitosanitare este Serviciul de Stat de Carantină Fitosanitară, format din organul central – Inspectoratul Principal de Stat pentru Carantină Fitosanitară și subdiviziunile sale structurale.

Principalele competențe ale carantinei fitosanitare sunt următoarele:

- protecția teritoriului republicii împotriva pătrunderii sau introducerii din alte state a obiectelor de carantină;

- detectarea, localizare și lichidarea focarelor de obiecte de carantină în timp util;

- exercitarea controlul de stat asupra respectării normelor și reglementărilor și efectuarea măsurilor de carantină fitosanitară la producerea, achiziționarea, transportarea, păstrarea, prelucrarea, comercializarea și folosirea producției supuse carantinei fitosanitare.

În scopul de a armoniza legislația în domeniul carantinei fitosanitare cu standardele internaționale, în decembrie 2007, a fost adoptată Legea cu privire

pătrunderea, instalarea sau răspîndirea paraziților, bolilor, organismelor purtătoare de boli sau a organismelor care provoacă boli; inclusiv în cazul transportării sau răspîndirii lor de animale și (sau) plante, cu produse, mărfuri, încărcături, materiale, vehicule, cu aditivi, substanțe contaminante, toxine sau organisme provocatoarea de boli prezente în alimente, băuturi sau furaje; precum și cerințe și proceduri obligatorii pentru prevenirea altor pagube provocate de răspîndirea paraziților.

[2] Organismele de carantină dăunătoare sunt organisme care au o importanță potențială pentru economia zonei în care este încă absent sau deja prezent, dar limitat și face obiectul prevenirii și combaterii oficiale.

la modificările și completările la Legea № 506-XIII cu privire la carantina fitosanitară din 22 iunie 1995. În conformitate cu standardele internaționale și directivele europene Legea cuprinde prevederi privind autoritatea de stat abilitată în domeniul carantinei fitosanitare și competențele sale, posibilitatea de a realiza importul, exportul și tranzitul de produse de origine vegetală, relațiile cu alte țări în domeniul carantinei fitosanitare și altele. (vezi Anexa).

În conformitate cu prevederile directivelor UE, au fost elaborate normele privind instituirea procedurilor de notificare referitor la dăunătorii din alte țări, care prezintă un pericol fitosanitar iminent și normele privind cerințele minime în timpul controlului fitosanitar de către inspecția fitosanitară în punctul de import.

În conformitate cu Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova № 275 din 16 martie 2006 sunt instituite laboratoarele naționale de carantină fitosanitară.

Cele mai îngrijorătoare probleme sunt:

(i) încălcarea prevederilor Standardului Internațional pentru Măsuri Fitosanitare nr. 12 „Ghidul pentru măsuri fitosanitare" de către participanții la piață;

(ii) schimbul inadecvat de informații între părți cu privire la cerințele fitosanitare ale firmelor importatoare;

(iii) lipsa de informații cu privire la situația fitosanitară în regiunea transnistreană.

Eliminarea barierelor în calea comerțului dintre Republica Moldova şi Transnistria, prin facilitarea comună a procedurilor comerciale

În cadrul ZLSAC, Republica Moldova va trebui să adere la și să implementeze circa 300 de acorduri și documente internaționale, care sunt în vigoare în UE. La rîndul său, liberalizarea relațiilor comerciale dintre Republica Moldova și Transnistria presupune o tranziție la un regim de comerț liber, bazat pe colectarea impozitelor indirecte în țara de destinație; introducerea unei cote unice de taxe vamale pentru operațiunile de export-import; optimizarea barierelor netarifare, etc.

Păstrarea accesului exporturilor transnistrene pe piețele europene va necesită de la Tiraspol stabilirea barierelor tarifare la nivel european, iar produsele exportate în UE vor trebui să corespundă standardelor europene, să treacă testarea și certificarea în centrele de testare și certificare, care au acreditare europeană.

Refuzul părții transnistrene de a participa la ZLSAC va însemna pierderea piețelor europene, care în 2013 au reprezentat circa 30% din totalul exporturilor, cu riscul unor măsuri restrictive din partea Uniunii Europene sau refuzului Moldovei de a acorda întreprinderilor transnistrene asistență vamală la exportul în UE. Toate acestea doar vor accentua ruptura dintre maluri și vor duce la o nouă escaladare a tensiunilor în regiune.

Principalele instrumente ale politicii comerciale sunt, de regulă, măsurile, care restricționează importurile și stimulează exporturile. Aceste măsuri se împart în două mari categorii: tarifare și netarifare. Măsurile tarifare presupun stabilirea tarifelor și a subvențiilor la importurile și exporturile de bunuri. Scopul lor este, în primul rînd, protejarea producătorilor autohtoni de concurența străină. În al doilea rînd, taxele sunt o sursă de venituri directe la bugetul de stat. În cele din urmă, subvențiile sunt eficiente în îmbunătățirea prezenței bunurilor naționale pe piețele externe.

Parametrii schimburilor comerciale dintre Republica Moldova și Transnistria în ultimii ani, nu au depășit 5%, fără calcularea furnizării de energie electrică (15%), indicînd un nivel scăzut al relațiilor comerciale și economice dintre părți[3]. Cu toate acestea, eliminarea barierelor comerciale dintre Republica Moldova și Transnistria ar putea fi un prim pas spre liberalizarea comerțului între Chișinău și Tiraspol. *(Detalii în tabelul din pag. 14)*

Agenda de lucru a primei runde de negocieri privind liberalizarea relațiilor comerciale dintre cele două maluri ale Nistrului ar putea include următoarele bariere:

a) **procedura dublă de vămuire**: Pentru operațiile de export, întreprinderile transnistrene achită taxe vamale în favoarea Moldovei în mărime de 0,4% pentru importuri și 0,1% din valoarea în vamă a mărfurilor. În paralel exportatorii plătesc pentru serviciile brokerilor vamali din Republica Moldova, precum și pentru depozitarea mărfurilor la terminalul vamal, etc. În plus, din 2006, Republica Moldova aplică amenzi în volum de TVA pentru produsele introduse în Transnistria, ocolind posturile vamale moldovenești (prin Ucraina).

b) **taxe ecologice**: Începînd cu anul 2008, la importul anumitor mărfuri, utilizate în industria chimică, Republica Moldova percepe, de la agenții

[3] http://tiraspol.ru/news/novyie-aspektyi-vo-vneshney-torgovle-pridnestrovya-yu-g-ganin/

Bariere comerciale în schimbul comercial dintre Republica Moldova şi Transnistria		
№	REGIMUL COMERCIAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA	REGIMUL COMERCIAL ÎN TRANSNISTRIA
1.	**Importurile în Republica Moldova din Transnistria** (Bariere moldoveneşti împotriva mărfurilor transnistrene)	**Importurile în Transnistria din Republica Moldova** (Bariere transnistrene împotriva mărfurilor moldoveneşti)
1.1	**Bariere tarifare**	**Bariere tarifare**
	• TVA la importuri, 20% - cotă standard 8% -la pîine şi produse de panificaţie, lapte şi produse lactate; medicamente; zahăr; produse vegetale şi horticole şi produse animaliere • Taxe pe importuri (în absenţa avizului de examinare a CCI a RM pentru fiecare partidă de marfă)- în mediu 7% • Accize • Preţurile indicative • Taxe ecologice	• Nu există TVA la mărfurile importate • Taxe pe bunuri care nu au destinaţie tehnologică - în mediu 7% • Taxe pe bunuri cu destinaţie tehnologică– 0% • Accize
1.2.	**Bariere netarifare**	**Bariere netarifare**
	• Actul anual de expertiză de producţie (din partea CCI a RM) • Actul de expertiză de producţie pentru fiecare livrare (din partea CCI a RM) • Certificat de conformitate cu reglementările RM pentru produsele supuse certificării obligatorii (de la organismele de certificare a produselor din Moldova) • Permis de carantină pentru importuri (din partea Agenţiei Naţionale pentru Siguranţa Alimentelor din RM) • Regulamentul privind utilizarea pesticidelor de la ANSA • certificate sanitar-veterinare (carne, lapte) de la ANSA • Aviz sanitaro-epidemiologic (certificat igienic pentru îmbrăcăminte, încălţăminte ş. a.) de la ANSA	• Actul de expertiză de producţie nu este necesar • Sunt recunoscute certificatele de conformitate din Republica Moldova fără reînnoirea lor în Sistemului National de Certificare a Transnistriei • Permis de carantină pentru importuri din partea IS "Centrul Republican de expertiza veterinar-sanitară şi fitosanitară" (eliberat pe baza certificatului fito-sanitar din Moldova) • Autorizare sanitar-veterinară pentru import (liberat pe baza certificatului sanitar-veterinar din Republica Moldova) • Aviz sanitaro-epidemiologic (certificat igienic pentru îmbrăcăminte, încălţăminte ş. a.) din partea ÎS "Centrul Republican de Igienă şi Epidemiologie." (Avizul este eliberat pe baza avizului ANSA)
2.	**Exporturile din Republica Moldova în Transnistria**	**Exporturile din Transnistria în Republica Moldova**
2.1	**Bariere tarifare**	**Bariere tarifare**
	• Preţul mărfurilor include TVA de 20% sau 8%	• Preţul mărfurilor include impozitele pe veniturile organizaţiei (în funcţie de sectorul de activitate a organizaţiei cotele variază de la 2% la 8%)
2.2	**Bariere netarifare**	**Bariere netarifare**
	• Licenţă pentru exportul resturilor şi deşeurilor de metale feroase şi neferoase • Autorizare sanitar-veterinară pentru export • Certificat fitosanitar (la dorinţă) • Aviz sanitaro-epidemiologic	• Autorizare sanitar-veterinară pentru export • Certificat fitosanitar (la dorinţă) • Aviz sanitaro-epidemiologic

Sursa: http://mfa-pmr.org/downloads/tetrad.pdf

economici transnistreni, o taxă ecologice de la 0,5% pînă la 3% din costul materiei prime importate, transferată pe contul Fondului Ecologic Naţional al Republicii Moldova. Aceste mijloace financiare, în conformitate cu legislaţia Republicii Moldova, ar trebui să fie folosite în mod exclusiv pentru compensarea cheltuielilor, asociate cu colectarea şi sortarea deşeurilor acumulate, precum şi pentru îmbunătăţirea calităţii aerului (plăţile ar trebuie să ajungă la locul unde se situează întreprinderile). Cu toate acestea, returnarea plăţilor efectuate în Transnistria pentru protecţia mediului nu a avut loc. Din anul 2008, daunele totale de la plata taxelor ecologice s-au ridicat la circa 700 mii dolari SUA.

c) **probleme de certificare**: Transnistria nu dispune de un sistem de calitate în conformitate cu standardele internaţionale. Din această cauză, Moldova nu recunoaşte certificatele de calitate din Transnistria şi solicită pentru export certificate fitosanitare şi sanitar-veterinare emise de autorităţile publice din RM. Întreprinderile transnistrene, de asemenea, se confruntă cu dificultăţi în obţinerea certificatelor de origine eliberate de Republica Moldova, întrucât emiterea lor presupune declararea obligatorie a tuturor materiilor prime importate în autorităţile vamale ale RM. Dat fiind faptul, că din punct de vedere logistic, calea optimă de import a materiei prime pentru întreprinderile transnistrene este

importul prin Ucraina, întreprinderile trebuie să facă o ocolire lungă, pentru a introduce marfa pe teritoriul Republicii Moldova pentru o vămuire dublă, ceea ce presupune costuri suplimentare. Întreprinderile de asemenea, se confruntă cu dificultăți la primirea certificatelor preferențiale de origine a mărfurilor EUR.1, necesare pentru exporturile pe piața UE. Astfel, pentru primirea acestor documente, agenții economici trebuie să urmeze procedura de audit vamal al companiei cu scopul de a asigura respectarea legislației UE, precum și să pună la dispoziția autorităților vamale din Republica Moldova calculele sine-costului producției și costului tuturor materiilor prime, utilizate la producția mărfurilor declarate.

d) **eliberarea de autorizații pentru transportul internațional rutier de mărfuri**: în conformitate cu angajamentele internaționale, Republica Moldova eliberează autorizații doar transportatorilor legalizați în RM și refuză să elibereze autorizații pentru transportul internațional rutier de pasageri și mărfuri în cazul neconformării cu standardele internaționale.

e) **probleme legate de exportul resturilor și deșeurilor de metale feroase și neferoase:** întreprinderile transnistrene nu au posibilitatea să comercializeze deșeuri industriale de metale feroase și neferoase, deoarece RM nu eliberează autorizațiile relevante pentru exportul lor. Companiile sunt nevoite să exporte prin intermediului monopolistului din Republica Moldova „Metalferos". Profitînd de poziția sa pe piață, „Metalferos", micșorează considerabil prețul de achiziție, și întreprinderile transnistrene consideră drept nerentabilă vînzarea deșeurilor de fier vechi către această organizație.

f) **stabilirea de către Republica Moldova a prețurilor indicative pentru mărfurile transnistrene la plătirea TVA și taxelor vamale:** Periodic, apar situații cînd autoritățile vamale din Republica Moldova în mod subiectiv nu permit intrarea mărfurilor transnistrene pe teritoriul Moldovei. În plus, autoritățile fiscale din RM, în ultimii ani, au început să practice transferul forțat al întreprinderilor transnistrene din inspectoratele fiscale teritoriale frontaliere în inspectoratele fiscale din Chișinău, complicînd, în mod semnificativ, situația întreprinderilor transnistrene, care operează în regim mobil de aprovizionare cu materii prime din străinătate. Chișinăul atribuie această practică măsurilor de control al prețurilor în comerțul reciproc.

g) **cerințele referitor la ținerea lucrărilor de secretariat în conformitate cu standardele internaționale:** Moldova insistă asupra trecerii ținerii lucrărilor de secretariat vizînd activitatea economică externă la standardele internaționale, ceea ce presupune prezentarea autorităților fiscale din Republica Moldova a contabilității financiare în limba română și în conformitate cu standardele acceptate în Republica Moldova.

Obiectivul principal al facilitării schimburilor comerciale este eficientizarea și reducerea costurilor comerțului internațional asigurînd, în același timp, siguranță și garanții. Cu alte cuvinte, liberalizarea comerțului, înseamnă simplificarea formalităților, procedurilor și schimbul relevant de informații și documente între diferiți parteneri în lanțul de aprovizionare, este „simplificarea, standardizarea și armonizarea procedurilor și fluxurilor de informații conexe, necesare pentru circulația mărfurilor de la vînzător la cumpărător și pentru efectuarea plății." Această definiție presupune faptul, că nu doar deplasarea fizică a mărfii este importantă în lanțul de aprovizionare, dar și fluxurile de informații conexe. Liberalizarea comerțului, de asemenea, vizează toate organele de stat, care sunt implicate în tranzitul mărfurilor, precum și organizațiile comerciale, care desfășoară o activitate de afaceri și transport de mărfuri. Toate aceste aspecte ar trebui să fie subiectul discuțiilor în cadrul negocierilor privind facilitarea schimburilor comerciale dintre reprezentanții de pe ambele maluri ale Nistrului.

Concluzii şi recomandări

1. Este necesar de a efectua un studiu cuprinzător al costurilor și beneficiilor trecerii la proceduri simplificate în cadrul schimburilor comerciale la nivel macro și micro, pe ambele maluri. Creșterea veniturilor fiscale comerciale, o utilizare mai rațională a resurselor și o mai bună respectare de către entitățile comerciale a prevederilor legale vor deveni stimulente pentru agențiile guvernamentale. O prestare mai eficientă și transparentă a serviciilor publice va permite organizațiilor să mențină un nivel ridicat de siguranță și un control efectiv de stat, reducînd, în același timp, oportunitățile pentru corupție. Beneficiile pentru entitățile comerciale vor consta într-un grad mai mare de predictibilitate și eficientizare a operațiunilor de afaceri, precum și costuri de tranzacționare mai mici, ceea ce va face mai competitive exporturile de mărfuri pe piața mondială. Reducerea întîrzierilor și costurilor inutile permite atragerea investițiilor, este propice pentru creșterea economică și contribuie la crearea de locuri de muncă.

2. Crearea unei platforme regionale de coordonare a problemelor de armonizare în cadrul ZLSAC și CSI, altor acorduri comerciale regionale, acordurilor de tranzit și acordurilor de transport în cadrul grupurilor de lucru comune existente, cu participarea experților internaționali.

3. Este necesar de a asigura implicarea organizațiilor internaționale drept parteneri cheie pentru Chișinău și Tiraspol pentru a oferi asistență tehnică și financiară privind armonizarea și facilitarea schimburilor comerciale.

4. Odată cu creșterea amenințărilor fitosanitare aferente creșterii volumului schimburilor comerciale, creșterea cererii pentru plante exotice și schimbările climatice, este necesar de a consolida și dezvolta acțiuni coordonate de cooperare a serviciilor sanitare de pe ambele maluri ale Nistrului pentru a proteja teritoriile împotriva introducerii și răspîndirii organismelor de carantină dăunătoare.

5. În scopul asigurării unui control fitosanitar eficient și securității alimentare a părților, este oportună armonizarea cadrului legislativ în domeniul carantinei fitosanitare (standarde, reglementări), conform cerințelor OMC și UE, dezvoltarea unei proceduri uniforme de circulație a produselor supuse carantinei prin punctele vamale de frontiera, aplicarea abordărilor și criteriilor comune pentru evaluarea riscului fitosanitar, valorificarea experienței internaționale în dezvoltarea unui sistem național de protecție a plantelor.

6. Pentru a asigura coordonarea activităților serviciilor sanitare din Chișinău și Tiraspol privind soluționarea problemelor existente în domeniul carantinei plantelor, este necesar de creat un Grup de coordonare, care va activa în acest domeniu.

Anexe

1. **Autoritățile publice ale RM și actele normative în domeniul măsurilor sanitare și fitosanitare:**

2. **Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare** (http://www.maia.gov.md);

3. **Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor** (http://www.ansa.gov.md)

4. **Site-ul Comisiei Europene** http://ec.europa.eu/food/animal/liveanimals/index_en.htm

5. **Toate actele normative ale Republicii Moldova sunt disponibile în limbile rusă și română în baza de date a Ministerului Justiției al RM** (http://lex.justice.md/)

6. Legea RM nr. 50 din 28.03.2013 cu privire la controalele oficiale pentru verificarea conformității cu legislația privind hrana pentru animale și produsele alimentare și cu normele de sănătate și de bunăstare a animalelor.

7. Legea RM nr. 228 din 23.09.2010 cu privire la protecția plantelor și la carantina fitosanitară.

8. Legea RM nr. 221 din 19.10.2007 privind activitatea sanitar-veterinară

9. Legea RM nr. 221 din 20.07.2006 privind identificarea și înregistrarea animalelor

10. Legea RM nr. 221 din 22.04.2004 cu privire la produsele de uz fitosanitar și la fertilizanți

11. Legea RM nr. 78 din18.03.20 privind produsele alimentare

12. Hotărîrea Guvernului RM № 51 din 16.01.2013 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor

13. Hotărîrea Guvernului RM № 412 din 25.05.2010 pentru aprobarea Regulilor generale de igienă a produselor alimentare;

14. Hotărîrea Guvernului RM № 435 din 28.05.2010 pentru aprobarea Regulilor specifice de igienă a produselor alimentare de origine animală;

15. Hotărîrea Guvernului RM №1112 din 06.12.2010 privind aprobarea Normei sanitar-veterinare de organizare a controlului specific oficial al produselor alimentare de origine animală;